
Kimmo Nuotio – Casper Herler
– Johan Boucht (toim./red.)

Nykyajan muuttuva oikeus – Nutida rätt i förändring

r.f. Justus ry. 10 vuotta/år

Julkaisuvaliokunta

Raimo Lahti, puheenjohtaja

Markku Helin

Mika Hemmo

Risto Nuolimaa

Lea Purhonen, sihteeri

Tilausosoite

Suomalainen Lakimiesyhdistys

Kasarmikatu 23 A 17

00130 Helsinki

p. (09) 603 567, f. (09) 604 668

sly@lakimies.org

www.lakimies.org

Kannen kuva: Oikeuden tunnuksia esittävä korkokuva vuodelta 1786.

Vaasan hovioikeus. Valokuva: Unto Heinonen.

(Julkaistu Vaasan hovioikeuden luvalla.)

Kannen suunnittelu: Heikki Kalliomaa

© Suomalainen Lakimiesyhdistys ja kirjoittajat

ISSN 1458-0446

ISBN 951-855-192-8

Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi 2001

Sisälllys – Innehåll

Esipuhe – Företal	7
<i>Kimmo Nuotio – Casper Herler</i>	
1 Muuttuuko oikeus todella? Oikeuskehityksen syvyys muutoksen vuosikymmenellä	11
<i>Kimmo Nuotio</i>	
2 Kiinnostaako enää pohjoinen?	53
<i>Pia Letto-Vanamo</i>	
3 Maailman oikeusperheiden luokittelu 2000-luvulla	67
<i>Jaakko Husa</i>	
4 Nautintaoikeus Sananvapaus ja sensuuri psykoanalyttisen lainopin tarkastelussa	83
<i>Ari Hirvonen</i>	
5 Seksuaalirikosten muutokset ja sukupuolittunut subjekti	113
<i>Johanna Niemi-Kiesiläinen</i>	
6 En legalstrategi för 2000-talet	141
<i>Lars D. Eriksson</i>	
7 Havaintoja hallinnollisten säädösten antovallan puitteista uuden perustuslain järjestelmässä.	153
<i>Mikael Hidén</i>	
8 Hyvä hallinto – aito perusoikeus?	177
<i>Olli Mäenpää</i>	
9 Kohti uuden talouden juridiikkaa	191
<i>Juha Pöyhönen</i>	
10 Osakkeenomistajan oikeudesta osallistua yhtiökokoukseen	207
<i>Heikki Toiviainen</i>	
11 Anspråk och säkringsåtgärd	223
<i>Marcus Norrgård</i>	

DEN JURIDISKA UTBILDNINGEN

12 Pedagogiska utmaningar för juristutbildningen	237
<i>Johan Bärlund</i>	
13 Behövs det en ny examensreform – juridik i småbitar eller som helheter?	249
<i>Thomas Wilhelmsson</i>	
14 Om sätten att utbilda jurister	257
<i>Dan Frände</i>	
15 Den juridiska utbildningen – ett genmäle	263
<i>Johan Boucht</i>	
16 Justus r.f. 10 år – Justus ry. 10 vuotta	281
<i>Katriina Kuusniemi – Sanna-Maria Jokinen</i>	
Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan Vaasan koulutusyksikössä aloittaneet opiskelijat vuosina 1991–2001	295
Justus r.f.:s styrelser åren 1991–2001	298
Kirjoittajaluettelo – Förteckning över författare	299

16 Justus r.f. 10 år – Justus ry. 10 vuotta

1 Inledning¹

Vid tio års ålder närmar sig Justus r.f. tonåldern. En tioåring anses visserligen ännu vara ett barn, men under föreningens korta liv har så mycket hunnit hända och ske att Justus med fog kan påstås vara mogen för sin ålder. Juristutbildningen i Vasa har under hela sin livstid varit mer eller mindre omdiskuterad och bland annat erhållit mycket publicitet i den lokala pressen. Vid en liten utbildningsenhet är samarbetet administrationen och studenterna emellan av stor vikt och de centrala delarna av Justus verksamhet är således anknutna till frågor rörande själva utbildningen. Följande redogörelse över Justus verksamhet och utveckling har därför många anknytningspunkter med själva utbildningens utveckling. Presentationen strävar efter att ge en allmän bild av verksamhetens utformning, men det bör samtidigt poängteras att infallsvinkeln och åsikterna representerar skribenternas personliga syn på utvecklingsförloppet.

2 Vaasan koulutuksen taustat ja perustaminen

Vaasan hovioikeudella oli merkittävä rooli Vaasan juristikoulutuksen perustamisessa. Hovioikeus oli huolestunut juristipulasta ns. Väli-Suomessa. Pulaa oli sekä alioikeuteen nimitettävistä auskultanteista että vakinaisen viran hoitajista. Pahiten juristipula uhkasi oikeudenhoitoa ruotsinkielisel-

¹ Vi tackar alla som gett oss goda råd och hjälpt till vid insamlandet av material. Speciellt vill vi tacka hovrättspresidenten Erkki Rintala, avdelningssekreteraren Marja-Riitta Hakala, professorerna Dan Frände och Kimmo Nuotio och de f.d. justusaktiva juris kandidaten Teresa Laine-Puhakainen, vicehäradshövdingarna Marcus Norrgård, Olav Hermanson, Casper Herler, samt juris studerandena Merja Berglund och Johan Boucht.

lä Pohjanmaalla ja etenkin Vaasan hovioikeudessa oltiin huolestuneita ruotsinkielentaitoisten viranhaltijoiden kasvavasta puutteesta.

Juristikoulutuksen tarvetta pohdittiin opetusministeriön asettamassa työryhmässä, joka päätyi suosittelemaan koulutuksesta kaksikielistä. Suunnitelmista sijoittaa juristikoulutus Väli-Suomeen keskusteltiin laajasti sekä lehdistössä että yliopistomaailman sisällä. Åbo Akademi oli vahva ehdokas koulutuksen järjestäjäksi. Tätä suunnitelmaa varjosti kuitenkin Vaasan hovioikeuspiirin tilanteesta huolestuneiden pelko siitä, että koulutus sijoitettaisiin Vaasan sijasta Turkuun, eikä Pohjanmaalle riittäisi tarpeeksi hakukkaita muuttajia valmistuneiden joukosta. Oikeustieteellisen koulutuksen sijoittamisen Vaasaan katsottiin todennäköisesti kasvattavan Väli-Suomesta ja etenkin ruotsinkieliseltä Pohjanmaalta kotoisin olevien opiskelijoiden osuutta. Lisäksi olisi todennäköisempää, että he valmistuttuaan niin ikään sijoittautuisivat työelämään opiskelupaikkakunnan läheisyyteen. Esillä oli myös ajatus perustaa Vaasan yliopistoon oikeustieteellinen tiedekunta, mutta tästä kuitenkin luovuttiin.

12.2.1990 päivätyssä kirjeessä Vaasan hovioikeuden presidentti *Erkki Rintala* pyysi Helsingin yliopiston oikeustieteelliseltä tiedekunnalta, että se selvittäisi mahdollisuutensa järjestää kaksikielinen oikeustieteen koulutus Vaasassa. Tiedekunnan silloinen dekaani *Mikael Hidén* suhtautui pyyntöön myönteisesti ja näin käynnistyivät suunnitelmat juristikoulutuksen järjestämisestä Vaasassa.

Tiedekunta asetti jo 15.3.1990 työryhmän selvittämään asiaa. Helsingin yliopiston mielipide oli alusta alkaen se, että vain Vaasa sijoituspaikkana kykenisi turvaamaan pohjanmaalaisten riittävän hakeutumisen koulutukseen. Lakimiesliitto antoi asiasta lausuntonsa, jossa suhtauduttiin kuitenkin varauksellisesti kaksikielisen koulutuksen aloittamiseen Vaasassa. Lausunnosta huolimatta asiat etenivät ripeästi ja koulutuksen mallista ja yhteistyökumppaneista päästiin sopimukseen. Opetusministeriö myönsi tuntiopetusvaroja Helsingin yliopistolle Vaasassa tapahtuvaa koulutusta varten.

Koulutus toteutetaan Helsingin yliopiston, Vaasan yliopiston ja Svenska handelshögskolanin Vaasan yksikön välisen yhteistyösopimuksen perusteella. Rehtoritasoinen yhteistyösopimus, jonka laati Mikael Hidén, allekirjoitettiin Vaasassa 20.6.1991. Sopimuksen allekirjoittivat kolmen yh-

² Päiviö Tommila, Helsingin yliopisto, Alf-Erik Lerviks, Svenska handelshögskolan ja Ilkka Virtanen, Vaasan yliopisto.

teistyössä olevan korkeakoulun silloiset rehtorit². Syksyllä 1991 aloittivat ensimmäiset 22 opiskelijaa oikeustieteen opinnot Vaasan yliopiston Fabriikin tiloissa.

Käytännön toimintaa tuli käynnistämään erikoissuunnittelija *Dan Frände*. Vuonna 1994 hänet nimitettiin apulaisprofessoriksi³ Vaasan kaupungin lahjoitettua virkaan varat viideksi vuodeksi. Tätä seurasi vielä toinen, edellistäkin tuntuvampi lahjoitus vuosiksi 1999–2004.

3 Justus r.f./ry.

3.1 *Grundandet av Justus r.f./ry.*

Genast då den första årskullen av juris studerande inledde sina studier i Vasa hösten 1991 blev det uppenbart att ett snabbt grundande av en ämnesförening för studenterna var nödvändigt. En av anledningarna härtill var behovet av att ingångsätta preparationskursverksamheten i Vasa och därigenom öka antalet österbottniska sökanden till juridiska fakulteten och Vasautbildningen. Andra centrala orsaker var behovet att i gemensamt namn verka för studenternas bästa samt behovet att forma ett gemensamt ansikte utåt.

För inledande av föreningsverksamhet är ekonomiska bidrag av stor betydelse, men en förutsättning för erhållande av sådana är att den sökande föreningen är formellt registrerad. Således bildade en grupp studenter ett så kallat beredningsutskott och deras arbete resulterade den 24 september 1991 i ett konstituerande möte⁴. Av flertalet namnförslag, bland annat Legista, Regula, Veritas och Justus, framröstades Legis inledningsvis till föreningens namn. Ordet *legis* är genitivformen av det latinska *lex*, det vill säga lag. Innan föreningen anmälades till föreningsregistret under namnet Legis uppstod dock en ny diskussion om namnet; namnet Legis skulle an-

³ Vaasan juristikoulutuksen vastaavina professoreina ovat olleet Dan Frände (1991–tammikuu 1994, sekä kesä 1994), Kjell Sevón (keväät 1994), Ari-Matti Nuutila (syksy 1994–keväät 1996). Kimmo Nuotio on toiminut juristikoulutuksen vastaavana professorina syksystä 1996 lähtien, lukuunottamatta syksyn 2000 ja vuoden 2001 helmikuun välis-tä aikaa, jolloin professuuria hoiti Johanna Niemi-Kiesiläinen.

⁴ Närvarande vid det konstituerande mötet var: Marina Ek, Anna-Maria Fahlgren, Monica Gullans, Olav Hermanson, Karin Kainlahti, Ann-Cathrine Koski, Veli Lahti, Teresa Laine, Reima Letto, Marcus Norrgård, Ville Nurmi, Saana Nurminen, Michael Nylund, Harri Puhakainen, Ari Ranto, Kaj Storbacka, Petra Sund, Merja Sutinen, Tarja Venäläinen och Marko Vuorinen.

tagligen allmänt uttalas och uttalades redan av vissa uppsåtliga fel så att det blev Lekis, det vill säga lekskola. För en seriös förening ansågs detta inte lämpligt och man fann det nödvändigt att tänka om. Ett strax därefter sammankallat föreningsmöte var så gott som enigt om namnbytet till Justus, som kommer från det latinska maskulina adjektivet *iustus* och står för rättvisa, rättsenlighet och skälighet. Femininformen av ordet är *iusta*. Vid det konstituerande mötet godkändes också föreningens stadgar enligt vilka föreningen är en obunden ämnesförening för juris studeranden som studerar i Vasa, vars syften är att gynna och utveckla Helsingfors universitets juridiska utbildning i Vasa, att övervaka studenternas rättigheter samt att verka som en förbindelselänk studenterna emellan under studietiden, såväl i frågor gällande studier som i studiesocial verksamhet. Föreningens officiella språk fastställdes att vara finska och svenska. Vidare valdes vid mötet en styrelse för verksamhetsperioden 24.9–31.12.1991. Mandattiden för kommande styrelser fastställdes att vara 1.1–31.12.

Efter det formella grundandet av föreningen kom verksamheten snabbt i gång, något som föranleddes av det naturliga starka intresset hos en nygrundad förening att "märka reviret". Verksamhetsplanen för den första hösten var ambitiös och man gick aktivt in för att verka för studiesituationen. Föreningen genomförde en enkätundersökning bland studenterna och ansökte om bidrag, samtidigt som möjligheterna till egna klubbutrymmen utreddes och lagböcker och "studiehalare" anskaffades. Även studiebesök och kontaktknytande stod på agendan. Planen förverkligades väl och på våren 1992 kunde föreningen bland annat ordna sin första preparationskurs för sökanden till juridiska fakulteten.

3.2 *Justus r.f./ry.:s verksamhet*

3.2.1 Intressebevakning

Intressebevakning för studentmedlemmarna är en av de viktigaste uppgifterna en ämnesförening har. För en liten och nygrundad förening kan detta dock ibland vara problematiskt, eftersom dess inflytande är begränsat och den inte har tillräckliga personresurser för att vara representerad i alla de organ som rör föreningens intressesfär. Justus har dock numera markerat sin ställning väl och bevakar i dag sina medlemmars intressen genom representation såväl inom diverse organ vid Juridiska fakulteten vid Helsingfors universitet och Finlands Juristförbund r.f., som i Studentkåren vid

Helsingfors universitet (HUS) och mer informellt i Vaasan yliopiston ylioppilaskunta (VYY).

Ur gamla protokoll framkommer att det till en början ansågs att Justus intressen i fakultetsråd och institutioners ledningsgrupper kunde tillvaratas via storasystrarna *Pykälä ry.* och *Juristklubben Codex r.f.* Detta visade sig emellertid vara mindre lyckat, eftersom det under tidens gång framkom att informationsflödet från storasystrarna till Vasa var högst begränsat. Efterhand lyckades Justus dock etablera sig som en jämbördig förening, och man kunde därför med de övriga studentföreningarna förhandla sig fram till en suppleantplats i fakultetsrådet. Från och med 1.8.1998 har Justus haft denna, på en informell överenskommelse baserade representation, medan de ordinarie mandaten för studentrepresentanter i praktiken är delade mellan föreningarna Pykälä och Codex.

Vad gäller representationen i Finlands Juristförbund r.f. hade Justus r.f. inledningsvis vissa svårigheter att etablera sig. Föreningens ansökan om medlemsskap var anhängig i förbundet under nio månader innan medlemskap beviljades och när medlemsskap en gång hade beviljats uppstod besvärigheter då man från föreningens sida visade intresse för verksamheten i förbundets studerandeskott. De andra studentföreningarna, som redan hade en tryggad ställning i utskottet, reagerade nämligen, anmärkningsvärt nog, närmast fientligt när Justus ville delta i utskottets överläggningar. Det är således genom hårda förhandlingar som man åstadkommit att också Justus numera har sin plats vid bordet då utskottet sammanträder till möte⁵.

Juristutbildningen i Vasa har under sina tio livsår flera gånger varit föremål för allvarlig diskussion och en gång till och med varit nedläggningshotad på grund av fakultetens ekonomiska svårigheter. Justus har i dessa situationer starkt engagerat sig i polemiken och tillsammans med diverse "pro-Vasa" personer⁶ framgångsrikt kämpat för utbildningen.

⁵ Justus r.f. beviljades medlemskap i Finlands Juristförbund r.f. 19.11.1992 och närvarorätt i studerandeskottet 14.9.1993. Numera har Justus också rösträtt i studerandeskottet.

⁶ Av dessa "pro-Vasa" personer bör åtminstone vicehäradshövdingen Staffan Teir nämnas. Han hade en aktiv roll då ekonomiska medel för juristutbildningen i Vasa insamlades i samband med att utbildningsenheten våren 1999 var nedläggningshotad på grund av fakultetens ekonomiska svårigheter.

3.2.2 Valmennuskurssi

Valmennuskurssi on tärkeä osa Justuksen toimintaa. Jokakeväinen voimannäyte tekee ainejärjestöä tunnetuksi ja lisäksi sillä toivotaan olevan vaikutus hakijoiden opiskelupaikkavalintaan. Vaikka asiasta ei ole tarkemmin tehty tutkimuksia, on moni justuslainen sanonut saaneensa kipinän hakea Vaasaan juuri valmennuskurssilta.

Ensimmäinen valmennuskurssi saatiin aikaan omin voimin jo Justuksen ensimmäisenä keväänä vuonna 1992. Codexin kanssa neuvoteltiin yhteisen valmennuskurssimateriaalin käytöstä, mutta tämä kaatui erimielisyyksiin voitonjaosta. Justuslaiset päätyivät pitämään preppauskurssit ensimmäisestä kurssista lähtien omin voimin. Valmennuskurssi järjestettiin ensimmäiset kerrat vain ruotsinkielisenä. Vuodesta 1995 lähtien kurssit on järjestetty sekä suomeksi että ruotsiksi. Valintakoe kirjojen välitys alkoi Justuksessa vuonna 1996.

Valmennuskurssit vaativat vastuuhenkilöiltä ja järjestävältä hallitukselta paljon. Pienellä yhdistyksellä ei ole varaa maksaa erikseen palkkoja edes valmennuskurssivastaaville. Kaikki toiminta perustuu jäsenten *allamed*-henkeen ja haluun edistää yhdistyksen asiaa. Jopa luennoitsijoina toimivat alan ammattilaiset saavat työstään lähinnä symbolisen palkkion.

Valmennuskursseilla on toinenkin tarkoitus, nimittäin varainkeruu yhdistyksen toimintaa varten. Justuksen liittymismaksu on ns. ainaisjäsenmaksu eli se kattaa koko opiskeluajan. 50 markan jäsenmaksulla tultiin toimeen vuoteen 2000, jolloin ensimmäisen kerran päätettiin korottaa jäsenmaksua, tällöin sadalla markalla. Jäsenmaksun kerääminen on ollut nimellistä ja muodostanut vain murto-osan yhdistyksen tuloista. Koska jäsenmaksu on haluttu pitää mahdollisimman alhaisena, on varainkeruu tärkeä osa yhdistyksen ja Justuksen hallituksen työtä.

Ensimmäinen rahankeruutempaus, jonka kanssa uudet opiskelijat tulevat tutuiksi, on haalarisponsorien hankinta. Kuten kaikilla sisarainejärjestöillään, on Justuksellakin viininpunainen haalari. Tämä oli alun perin silka sattuma. Kun ensimmäisenä syksynä 1991 alettiin jo muualla opiskeluiden aloitteesta hankkia haalareita, eivät justuslaiset tienneet perinteisen värin olevan juuri viininpunainen. Väreiksi suunniteltiin joko viininpunaista tai vihreää suomen- ja ruotsinkielisten lakikirjojen kansien värien mukaan. Näistä kahdesta viininpunainen voitti äänestyksessä. Selkämerkinkin haluttiin kertovan haalareiden omistajien opintosuuntautumisesta. Koska haalarit ymmärrettävästi haluttiin mahdollisimman pian käyttöön eikä tä-

ten merkkiä ehditty tarkemmin miettiä, kysyttiin tiedekunnalta lupa laittaa tiedekunnan logo haalarin selkään. Lupa saatiin, mutta jälkeenpäin kuultiin kriittisiäkin kannanottoja siitä, että tiedekunnan virallinen logo oli laitettu juhlihan haalarinuorison selkään.

3.2.3 Julkaisutoiminta

Ex Nunc, Justuksen jäsenlehti, ilmestyi ensimmäisen kerran 14.8.1996 ja sen tarkoituksena oli tuolloin toimia sekä kausijulkaisuna että tutor-materiaalina. Nimi on latinaa ja tarkoittaa vapaasti käännettynä ”tästä lähtien” tai ”eteenpäin” ja kuvastaa näin jäsenistön suuntautumista tulevaisuuteen. Ensimmäisen numeron tarkoitus oli opastaa uudet opiskelijat Justuksen ja Vaasan koulutuksen saloihin. Linja on siitä lähtien ollut suhteellisen vakiintunut. Se on ollut opiskelijalähtöinen, aina enemmän tai vähemmän päätoimittajansa⁷ näköinen lehti, joka perustamisestaan lähtien on ilmentynyt säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa. Kevään numero noudattaa perinteitä siinä mielessä, että se edelleen toimii osana tutor-materiaalia ja on tulevan justuslaisen ensimmäisiä kosketuksia ainejärjestöön.

Kuten suurin osa ainejärjestöjen jäsenlehdistä, sisältää *Ex Nunc* eli ”nuncci” suurelta osin omien opiskelijoiden raportteja sekä Justuksen että muiden ainejärjestöjen tapahtumista ja ajankohtaisista asioista. Nuncci, kuten sitä suuri osa jäsenistöstä kutsuu, erottuu kuitenkin muista ainejärjestölehdistä kaksikielisyysdellään. Palstatilaa on myös jaettu Elsa-Wasa:n (European Law Students’ Associationin paikallisjärjestö) kanssa. Koulutuksen vastaavan professorin tervehdys kuuluu lehden vakioaineistoon, kevyemmällä puolella ehkä erilaiset kuvat jäsenistön tempauksista. Nuncci ei ole kuitenkaan tyytynyt vain juhlista raporttoijan asemaan, vaan on ottanut kantaa ajankohtaisiin, opiskelijaa kiinnostaviin asioihin. Vanhemmat justuslaiset tieteenharjoittajat ovat osaltaan antaneet arvokkaan panoksensa lehden linjaan, joten Helsingin pään kuulumisia ja koulutusta käsitteleviä asioita on käsitelty justuslaisesta näkökulmasta.

Ilahduttavinta Nuncissa on juuri ollutkin sen monipuolisuus, joka hyvin kuvastaa juuri ainejärjestöä ja sen tehtäviä. Samasta lehdestä löytyy sekä painavaa asiaa koulutuksesta, että kuvia unohtumattomista juhlista. Lehden tavoitteena on ollut tiedottaa Justuksen olemassaolosta ja toiminnasta

⁷ Lehden päätoimittajana ovat toimineet Jannica Kjerulf (1996), Jonna Hietanen (1997), Anne Korpi-Filppula (1998), Jari Holopainen (1999), Mathias Lindström (2000) ja Thomas Sundell (2001).

sekä ulospäin että omille jäsenille, joskin ainejärjestölehdelle tyypilliseen tapaan se palvelee eniten jäsenistön tarpeita. Vuonna 2000 Ex Nunc siirtyi Internet-aikaan ja lehti alkoi ilmestyä paperiversion lisäksi myös kotisivujen yhteydessä.

Yhdistys sai omat kotisivut vuonna 1995. Pääasiallisena sisältönä Justuksen kotisivuilla on Vaasan koulutuksesta informoiva materiaali ja tiedotteet ajankohtaisista tapahtumista. Sekä kotisivujen toimittajana ja ylläpitäjänä että Ex Nuncin päätoimittajana on yhdistyksen PR-vastaavalla ollut suuri vaikutus Justuksen ulkoasuun.

3.2.4 Vuosijuhlat

Ensimmäiset vuosijuhlat järjestettiin jo lokakuussa 1992 Svenska Klubbenilla, vuosi perustamisen jälkeen. Juhlien ajankohdaksi on tämän jälkeen vakiintunut marraskuun toinen viikonloppu. Ensimmäisissä vuosijuhlissa juhlapuhujana oli silloinen hovioikeudenneuvos Matti Kuusimäki, joka suostui samaan tehtävään vuonna 1997 tultuaan juuri nimitetyksi valtakunnansyyttäjän tehtävään. Vuosien varrella on juhlapuhujiksi saatu hovioikeuden presidentti *Erkki Rintala*, silloinen liikenneministeri *Ole Norrback*, Vaasan kaupungin yleinen oikeusavustaja ja virkaholhooja *Raija Kujanpää*, edesmennyt vankeinhoidon ylijohtaja *K.J. Lång*, silloinen vesiylituomari, nykyinen hallintoylituomari *Pekka Kainlauri*, oikeusministeri *Johannes Koskinen* ja nykyinen Vaasan hovioikeuden presidentti *Ingvar Krook*.

Vuosijuhla on akateemisine juhlallisuuksineen opiskelijoille yksi vuoden kohokohdista. Yhdistys järjestää jäsenistölle ennen vuosijuhlia etiketti- ja tanssikurssit ja kursseille on osallistuttu ahkerasti joka vuosi. Tämä kertoo ainakin vakavamielisestä valmistautumisesta juhliin, menivät kurssien opit perille tai eivät. Vuosijuhlien yhteyteen on kehkeytynyt erikoisiakin tapoja, näistä mainittakoon ”salaseura” Mjölkkordenin (tai yleinen harhaluulo nimestä: mjölkgårdenin) jäsenen valinta. Mjölkkorden eli Fractis Lactis -seura perustettiin vuonna 1997 ja se palkitsee vuosittain aktiivisesti yhdistyksen hyväksi toimineen miespuolisen justuslaisen.⁸ Perinteisiin on myös kuulunut lehdistön ihannetytön valinta vuodesta 1997 lähtien. Lehdistön ihannetytön si-

⁸ Mjölkkordenin eli Fractis Lactiksen perustajat ja jäsenet: Casper Herler ja Kimmo Norrena (perustajajäsenet), Nicklas Thibblin ja Tuomas Koskinen (1997), Johan Boucht ja Kimmo Karvinen (1998), Mikael Luukko ja Kim Åstrand (1999), Simon Andberg, Jukka Ihanus ja Jyrki-Veikko Peisa (2000).

jasta palkittiin vuonna 2000 vuoden fuksi.⁹ Myös Justus-pupu valitaan vuosijuhlien yhteydessä, kriteerinä on aktiivinen sosiaalinen toiminta yhdistyksessä. Pupu on kruunattu perinteisesti kiertopalkintona kulkevilla korvilla vuodesta 1996 lähtien.¹⁰ Tuolloin sai pupu myös mitalin, mutta tapa unohtui parin vuoden jälkeen. Justus-mitalilla palkittiin yhdistyksen puolesta tehdystä työstä ensimmäisen kerran vuonna 1999 yhdistyksen 8-vuotisjuhlissa.¹¹

Vuonna 1996 järjestettiin Justuksen ensimmäinen vuosijuhlia edeltänyt juhlaviikko, ns. mini-viikko tai programveckan. Vuosijuhlaviikko virittää vieraat ja jäsenet vuosijuhlan odotukseen. Tässä yhteydessä järjestetään tutustumiskäyntejä paikkakunnan mielenkiintoisiin kohteisiin ja ohjelmaan on perinteisesti kuulunut tutustumiskäynti Vaasan hovioikeudessa. Luonnollisesti myös erilaiset illanvietot sitseistä risteilyihin kuuluvat ohjelmaan.

Justus-nauhaa¹² käytettiin ensimmäistä kertaa vuoden 1996 juhlissa. Väreiksi valittiin viininpunainen ja kulta, joskin tämä oli kompromissiratkaisu. Muita vaihtoehtoja oli mm. ruotsinkielisen pohjanmaan värit punainen ja keltainen ja eteläpohjalaiset värit sininen ja valkoinen raitoina viininpunaisella taustalla. Koska Vaasan kaupungin vaakunan värit ovat punainen ja keltainen, sopii juridiiikan värinä yleisesti esiintyvä viininpunainen ja sen seurana kulta nauhan väreiksi. Noudattaahan nykyinen Justus-logo Vaasan kaupungin vaakunasta tuttua symboliikkaa. Alunperin¹³ Justus-merkki oli mustavalkoinen ja sen keskellä oli siivillä varustettu sauva, johon vaakakupit nojasivat. Syksyllä 1996 merkkiä muutettiin siten, että Justuslogon keskelle vaihdettiin sauvan tilalle Vaasan lyhde. Lyhteeseen liitettiin jo logon aiemmassa versiossa esiintyneet vaakakupit ja kuviota kiertämään lisättiin ympyrän muodossa kaartuvat lehvänoksat. Merkki päädyttiin kirjailemaan painatuksen sijasta viininpunaiselle pohjalle kulanvärisellä langalla, yhteneväisesti nauhan värien mukaan.

⁹ Lehdistön ihannettyttäjä ovat olleet: Salla Holma (1997), Satu Ruutiainen (1998), Ida Staffans (1999) ja vuoden fuksi Heli Aaltonen (2000).

¹⁰ Justus-pupuiksi on valittu Karoliina Nurmi (1996), Kimmo Karvinen (1997), Johanna Keski-Koukkari (1998), Maria Johansson (1999) ja Sanna-Maria Jokinen (2000).

¹¹ Mitalilla palkittiin Salla Holma. Vuonna 2000 Justus-mitaleilla palkittiin Katriina Kuusniemi ja Hanna Salonen. Tätä ennen oltiin aktiivijäseniä palkittu erilaisilla muistolahjoilla, esimerkiksi vuonna 1998 saivat Kimmo Norrena ja Merja Berglund yhdistyksen puolesta hopeoidut taskumatit, vuonna 1993 palkittiin muistolahjoilla Teresa Laine ja Saana Nurminen.

¹² Nauhan, samoin kuin nykyisen justuslogon, suunnitteli Casper Herler.

¹³ Alkuperäisen Justus-merkin suunnitteli Aatos Lehtola.

3.2.5 Tuomioistuinpeli

Historian aikakirjoihin on myöskin jäänyt tuomioistuinpelin järjestäminen. Alkuvuosista lähtien järjesti Justus jäsenistölleen, yhteistyössä hovioikeuden kanssa, simuloituja oikeudenkäyntejä aitojen juttujen pohjalta. Tästä syntyi myös ajatus samanlaisesta, opiskelupainotteisesta yhteistyöstä muiden ainejärjestöjen kanssa. Vuonna 1995 suunnitelmissa päästiin niin pitkälle, että oltiin jo järjestämässä ainejärjestöjen välistä ”turnausta” nimellä Forum Iuris¹⁴. Valitettavasti tämä jäi vain hyväksi yritykseksi, sillä muut osallistujat peruivat tulonsa viime hetkillä. Myöskin jäsenistön kesken järjestettävät pelit loppuivat syksyllä 1995. Olisiko tässä jo elvyttämisen arvoista perinnettä?

3.3 Kontakterna till andra studentföreningar

3.3.1 Studentföreningar i Vasa

Justus verksamhet över språk- och högskolegränserna har under dess tio verksamhetsår varit aktiv. Till en början var tyngdpunkten lokal; goda relationer till Åbo Akademis Kåravdelning i Vasa (KAV) och Studentkåren vid Svenska Handelshögskolan i Vasa (SSHV) etablerades snabbt och samarbete i olika evenemang påbörjades. Inledningsvis begränsades verksamheten till att justusiterna infann sig på de andra föreningarnas sociala tillställningar, men efterhand kunde den nya föreningen bjuda in de andra föreningarna till egna evenemang. Samarbetet med *Politivas*, ämnesföreningen vid Institutionen för samhällsvetenskaper i Vasa, inleddes hösten 1991 när Justus för första gången hyrde Serenia, Politivas lokaler, för organiserandet av sin första julfest. Några år senare började föreningarna bistå varandra vid arrangerandet av bland annat årsfester. Eftersom samarbetet fungerade väl började man ordna också övriga gemensamma tillställningar¹⁵.

Samarbetet med de finskspråkiga studentföreningarna i Vasa inleddes också snart efter att Justus grundats. Tillsammans med VYY:s *Tutti*, *Come-dia* och *Hallinnoijat* hade man gemensamma gymnastiksalsturer och Justus

¹⁴ Peik Strömsholm ja Nicklas Finne vastasivat Forum Iuriksen suunnittelusta ja toteutuksesta. Kerätty aineisto säilytettiin tulevia Justus-vuosikursseja varten.

¹⁵ Av de gemensamma tillställningarna kan nämnas den så kallade Lilla Wappen-sitzen i slutet av september, vilken redan kan anses vara tradition.

organiserade årligen en innebandyturnering tillsammans med ovannämnda föreningar. På senhösten 1993 började Justus medlemmar motionera under en egen gymnastiksalstur, men också efter detta har Justus flera gånger deltagit i innebandyturneringen. Under senare år har Justus utvidgat samarbetet med de finskspråkiga studentföreningarna också på andra studentikosa fronter¹⁶.

3.3.2 HUS och VYY

Studentkåren vid Helsingfors universitet (HUS) betalar årligen 20.000 mark åt Vaasan yliopiston ylioppilaskunta (VYY) för att kåren skall erbjuda justusiterna samma tjänster och förmåner som för de egna medlemmarna. Inledningsvis början grundade sig arrangemanget på en informell överenskommelse, men eftersom erbjudandet av tjänsterna inte var aktivt resulterade detta i att rätten till tjänster och förmåner förblev okänd bland flertalet justusiter. År 1997 blev den första Justus-representanten invald i HUS:s delegation¹⁷ och först efter detta kunde man åstadkomma ett skriftligt avtal om tjänsterna. Under de förhandlingar som föregick det skriftliga avtalet år 1998 kom HUS och VYY överens om när, i vilken utsträckning och hur tjänsterna skulle erbjudas. Justus var en aktiv part i förhandlingarna och processen resulterade i en närmare relation mellan Justus och VYY. Härefter har aktiva justusiter flera gånger varit verksamma i VYY:s olika utskott, bland annat utrikesutskottet och utskottet för utbildningspolitik. Några justusaktörer har också verkat som VYY:s internationella tutorer och då och då hämtat med sig något mer ”exotiska förstärkningar” till Justus, kanske till tröst för att inga internationella studenter sökt sig till den egna utbildningsenheten. Justus egna tutorer deltog tidigare i HUS:s tutorskolning, men eftersom den egentliga tutoreringen sker i Vasa ansågs det vara till mer nytta att Justus tutorer skolas tillsammans med VYY:s tutorer. Således har föreningens tutorer sedan år 1999 deltagit i VYY:s tutorskolning.¹⁸

Vid HUS är Justus starkt representerad i delegationen¹⁹ och mer informellt i olika utskott, till exempel det utbildningspolitiska utskottet.

¹⁶ Till exempel den i tre omgångar ordnande Pre Wappen-sitzen tillsammans med ”Hal-linnoijat” har visat sig vara välbesökt och början på ett lukrativt samarbete.

¹⁷ Justus hade flera gånger nominerat kandidater vid HUS:s delegationsval. Den första invalda representanten var Merja Berglund, som inledde delegationsarbetet 1.12.1997.

¹⁸ Justus tutorer deltar också i den tutorskolning som ordnas av juridiska fakulteten.

¹⁹ Sedan 1.12.1999 har Justus representant i delegationen varit Jukka Ihanus. Justusiterna Johan Boucht och Merja Berglund innehar också suppleantplatser i delegationen, men är inte invalda som föreningens representanter.

3.3.3 Systerämnesföreningarna

Systerämnesföreningarna *Artikla ry.*, *Codex r.f.*, *Lex ry.* och *Pykälä ry.* var förebilder för Justus när föreningen grundades och trots att storasystrarna inledningsvis hade vissa svårigheter att godta den nya familjemedlemmen kunde kontakterna så småningom utvecklas. Justus närmaste kamrat under "tiden i sandlådan" kom att bli den yngsta av dem, Artikla ry., på vars årsfest Justus var företrädad redan den första hösten. Efteråt, i varje fall under den senare halvan av det gångna decenniet, har Justus varit väl representerad vid systerämnes- och andra samarbetsföreningars akademiska årsfestveckor. Också Justus egen årsfest har varit välbesökt; förutom representanter för systerämnesföreningarna och de lokala samarbetsföreningarna har årsfesten åren 1996 och 1999 besökts av studenter från Umeå universitets juridiska institution. Under senare år har Justus även knytit kontakter till andra nordiska föreningar för juris studerande och varit representerad på nordiska årsfester bland annat i Uppsala och Lund.

Samarbetet med systerämnesföreningarna har rätt långt grundat sig på verksamheten i Finlands Juristförbunds studerandeskott, men har även förekommit i andra sammanhang, bland annat i form av besök hos systerämnesföreningarna²⁰ och samarbete i utbildningspolitiska ärenden. Som exempel på samarbete i utbildningsärenden kan nämnas det år 1999 uppgjorda, för Artikla, Justus, Lex och Pykälä gemensamma informationshäftet om juridikstudier, vilket riktades till gymnasister och andra potentiella inträdessökanden.

3.4 Tvåspråkighet

Justus karaktäriseras ofta som den minsta, men mest tvåspråkiga föreningen bland sina systrar. Påståendet motsvarar rätt långt verkligheten och tvåspråkigheten i föreläsningssalen, i Justus kontorsrum, det så kallade "Justus-rummet", på stamcaféet Cotton Club och på övriga ställen där justusiterna rör sig är faktiskt fungerande. Det händer inte sällan att det vid kaffe- eller lunchbordet förs diskussioner där en svenskspråkig student talar svenska med en finskspråkig studiekamrat som svarar på finska. Det samma gäller Justus förenings- och styrelsemöten, samt diskussionerna under föreläsningarna. Innan fakulteten år 1998 fastställde språkvoterna för de

²⁰ Till exempel åren 1993, 1996 och 2001 företog Justus exkursioner till Helsingfors och systerämnesföreningen Codex och år 1994 en exkursion till Rovaniemi och systerämnesföreningen Artikla.

till utbildningen antagna att vara 8–10 studenter per språkkvot hände det att något av språken var mer representerat bland de till utbildningen godkända studenterna. Detta var fallet till exempel år 1997 då enbart 3 av de 18 antagna var svenskspråkiga till modersmålet. Den ojämna fördelningen mellan kvoterna väckte farhågor om att tvåspråkigheten skulle lida, men fenomenet visade sig vara en engångsföreteelse och språkfördelningen både året innan (1996) och året efter (1998) var betydligt mer jämn. Den fungerande tvåspråkigheten är värdefull och tryggar inte bara de båda språkgruppernas rätt att använda sitt modersmål, utan bidrar också till att färdigheterna i det andra inhemska språket utvecklas bland studenterna.

3.5 *Studierna*

De formella ramarna för studierna i Vasa är identiska med dem i Helsingfors. Fakultetsrådet fastställer dock årligen en egen plan för juristutbildningen i Vasa vad gäller kursutbud, föreläsningar, seminarier etc. Förslaget till planen utarbetas gemensamt av den ansvariga professorn, avdelningssekreteraren och studenterna inom ramen för *studiearbetsgruppen*, som inledde sitt arbete som en examensarbetsgrupp år 1995, då den senaste examensreformen var aktuell. Studenternas betydande påverkningsmöjlighet beträffande kurser, tidpunkter för kurserna och önskade föreläsare är en fördel med Vasautbildningen och studenterna har ända sedan utbildningen inleddes aktivt gett “feedback” samt deltagit i utformandet av följande läseårs studieutbud. Studenterna bidrar dessutom med förslag till nya former av studier och medverkar därigenom avsevärt till utvecklingen av studierna också på längre sikt. Bland annat initiativet till den tre studieveckor omfattande praktikperioden i Vasa hovrätt (kompletterande studier i straff- och processrätt) togs av studerande. Kursen innehåller en 100 timmar lång, lönefri praktikperiod vid Vasa hovrätt där studenten bistår en hovrättsfiskal och hovrättsfiskalen fungerar som praktikantens individuella handledare. Goda erfarenheter av kursen ledde till att också förvaltningsdomstolen i Vasa visade intresse för samarbetet (kompletterande studier i förvaltningsrätt) och numera kan studenterna avlägga kompletterande studier enligt ovannämnda modell vid de båda domstolarna²¹.

Förutom påverkningsmöjligheterna angående kursutbudet skiljer sig studierna i Vasa från studierna i Helsingfors genom förekomsten av små

²¹ Den praktiska kursen vid hovrätten inleddes hösten 1998 och den praktiska kursen vid förvaltningsdomstolen hösten 2000.

undervisningsgrupper och den jämna fördelningen av kurserna på de båda inhemska språken²². Mindre föreläsningsgrupper där deltagarna känner varandra innebär aktiva, ibland till och med smått hetsiga diskussioner, och därigenom aktivt lärande. I Vasa är studenterna inte enbart passiva åhörare utan deltar aktivt i undervisningen, något som då och då överraskat den gästande föreläsaren. Trots att den planerade föreläsningsplanen därför kanske inte hinner tillryggeläggas i sin helhet, är denna typ av seminarie-liknande undervisning högst givande för studenterna.

Eftersom föreläsningsgrupperna överlag är små finns det naturligtvis en risk för att deltagandet i någon föreläsningsserie på grund av tidpunkten eller andra omständigheter inte blir aktivt. Med anledning härav togs det år 1999 för andra gången i bruk ett förfarande där studenterna i de flesta ämnen i Vasa bör avlägga en föreläsningsserie i ifrågavarande ämne före avläggandet av ämnesstudietentamen. Föreläsningsserierna kan på grund av knappa resurser inte erbjudas lika ofta som vid större utbildningsenheter. Detta medför att de studenter som har planerat att avlägga tentamen i ämnet inom en snar framtid deltar i föreläsningarna då ifrågavarande föreläsningsserie ordnas. Således kan utnyttjandet av de knappa resurserna maximeras. Förfarandet har visserligen lett till en försvagning av den akademiska friheten, men samtidigt inneburit att studenterna mer effektivt planerar sina studier. Efter att studenterna vid Vasautbildningen har avlagt cirka hälften av studierna flyttar de över till Helsingfors för att avlägga den resterande delen av examen.

4 ”Visiot”

Justuksen juhluvuoden kunniaksi on toteutettu kaksi suurta projektia, vuosijuhla vastaanottoineen ja juhlakirja. Tämän lisäksi on jo valmistuneille jäsenille lähetetty valmistumisen jälkeistä työelämää koskeva kysely. Syksyyn 2001 mennessä tutkinnon on suorittanut 105 henkilöä eli vajaa puolet Vaasassa aloittaneista opiskelijoista. Vastausprosentti kyselyssä oli n. 72 % ja jäseniltä kyseltiin työpaikkakunnan lisäksi mm. mielipidettä koulutuksen kaksikielisyydestä.

Kukaan vastaajista ei ollut kokenut koulutuksen kaksikielisyyttä haittana, pikemminkin päinvastoin. Etenkin suomenkieliset justuslaiset olivat pää-

²² I de allmänna bestämmelserna för Vasautbildningen stadgas att undervisningen ges antingen på finska eller svenska och att den ordnas så att det råder jämvikt mellan de två inhemska språken. Även något annat språk kan vara undervisningsspråk.

sääntöisesti kokeneet hyödyn olleen merkittävä sekä työelämässä että työhaussa, joskin pari vastaajaa oli eri mieltä. Ruotsinkielisten kommentteja leimasi se, että moni oli syntyjään kaksikielinen. Täten kaksikielisen koulutuksen merkitystä oli vaikeampaa huomata konkreettisesti omalla kohdalla. Mitä yksikielisemmästä ympäristöstä tultiin, sitä positiivisemmaksi vaikutus katsottiin. Justuksen ja Vaasan koulutuksen kaksikielisyyden parasta antia on kuitenkin se, kun ummikko suomenkielinen Karjalasta ja ruotsinkielinen kivikkoisten Pohjanmaan rannikkoseutujen kasvatti joutuvat tekemisiin toistensa kanssa ja molemmat huomaavat ymmärtävänsä toisiaan (joskin vasta joulun mennessä). Koulutuksen ensisijaisena tavoitteena ei varmaankaan ole ollut toimia asennekasvattajana, mutta kyselyn perusteella valmistuneet justuslaiset suhtautuvat todella positiivisesti kaksikielisyyteen.

Miten hyvin sitten ollaan alkuperäisiä tavoitteita saavutettu koulutuksen suhteen? Tyhjentävästi tähän on vaikea vastata kymmenen vuoden perspektiivillä ja yhden kyselyn avulla, mutta suuntaa-antavanakin tulokset ovat rohkaisevia. Auskultoinnin Pohjanmaalla on suorittanut tähän mennessä yhteensä 24 vastaajaa, joista 11 on ruotsinkielistä. Nykyisellään Vaasaan tai maakunnan alueelle on palannut työelämään 22 henkilöä, tasaisesti molemmista kieliryhmistä. Onpa hovi oikeus saanut tavallaan oman lehmänsäkin jo osittain ojasta; hovi oikeusharjoittelun suorittaneet ovat saataneet olla vanhojen justuslaisten ohjattavina. Ja kun kysyttiin, voiko vastaaja harkita tulevaisuudessa työpaikkaa Pohjanmaalla, oli 73:sta vastaajasta 50 vastannut ”täysin mahdollista”.

Av stor betydelse i Justus verksamhet är de aktiva justusiternas engagemang i verksamheten för studenternas gemensamma bästa. Eftersom studenterna i medeltal spenderar mellan två och tre av sina första studieår i Vasa är de aktiva personerna oftast initiativrika och företagsamma. Detta är gynnsamt för utvecklingen, men ställer samtidigt stora krav på bibehållandet av traditioner, och ibland kan det vara svårt att föra vidare seder som förtjänar att bevaras. Liksom Vasautbildningen har varierat till karaktären beroende på den ansvariga professorns betoningar har också betoningarna i Justus föreningsarbete bestämts av aktörernas intressen. Justus och studietiden i Vasa är dock oförglömliga för de flesta justusiter och det är inte svårt att upprätthålla en diskussion mellan gamla och nya aktiva medlemmar. På detta sätt garanteras såväl att nya idéer uppkommer som att de gamla traditionerna består. Efter att nästa tio år förflutit får man således förhoppningsvis läsa om en bestående juristutbildning i Vasa och om en förening som redan har egna klubbtrymmen och en egen riktig sångbok.